

POSTANOWIENIE

Dnia 23 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Ryszard Witkowski

w sprawie oskarżonego J. T.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 23 maja 2024 r.

na posiedzeniu bez udziału stron

kwestii dopuszczalności wniosku obrońcy skazanego o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego w trybie art. 41 § 1 k.p.k.

na podstawie art. 29 § 4 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2023 r. poz. 1093, tekst jednolity z dnia 12 czerwca 2023 r.) i art. 41 § 2 k.p.k. *per analogiam*

p o s t a n o w i ł

pozostawić bez rozpoznania wnioszek obrońcy skazanego o wyłączenie SSN Marka Motuka i SSN Pawła Kołodziejskiego od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt II KK 292/23.

UZASADNIENIE

Obrońca skazanego we wniosku z 29 kwietnia 2024 r., zażądał wyłączenia SSN Marka Motuka i SSN Pawła Kołodziejskiego od orzekania w sprawie zarejestrowanej w Sądzie Najwyższym pod sygn. akt II KK 292/23, a zatem rozpoznania kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie wydanego w sprawie o sygn. akt VI Ka 118/22. Jako podstawę prawną przedmiotowego wniosku pełnomocnik wskazał przepis art. 45 ust. 1 Konstytucji RP i art. 41 § 1 k.p.k. w zw. art. 42 § 1 i 4 k.p.k. oraz art. 6 ust.

1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności i art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej.

W uzasadnieniu przedmiotowego wniosku jego autor podniósł, że SSN Marek Motuk i SSN Paweł Kołodziejski powołani zostali na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, który to organ - w ocenie wnioskodawcy - ze względu na niezgodny z Konstytucją RP tryb powołania sędziów - członków Krajowej Rady Sądownictwa, utracił gwarancje swojej niezależności, co w konsekwencji skutkowało wadliwością powołania objętych wnioskiem osób na urząd sędziów Sądu Najwyższego, odwołując się w tym zakresie w części motywacyjnej m.in. do uchwały składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r. (BSA I-4110-1/2020) i innych judykatów Sądu Najwyższego oraz szeregu orzeczeń sądów międzynarodowych.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Wniosek należało pozostawić bez rozpoznania, albowiem jest on niedopuszczalny z mocy ustawy.

Argumentacja przedmiotowego wniosku wskazuje, że wątpliwość co do bezstronności SSN Marka Motuka i SSN Pawła Kołodziejskiego (mających brać udział w rozpoznawaniu wniesionej kasacji) ma wynikać z faktu, że została ona powołana na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3), a zatem – w ocenie wnioskodawcy – w procedurze wadliwej, naznaczonej naruszeniem standardów niezawisłości i bezstronności, szczególnie w odniesieniu do władzy wykonawczej.

Wniosek ten – jak wprost wskazano w jego *petitum* – złożony został w trybie art. 41 § 1 k.p.k., który to przepis stanowi, że: „sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli

istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie". Przedstawione przez autora wniosku wątpliwości co do bezstronności SSN Marka Motuka i SSN Pawła Kołodziejkiego w sprawie o sygn. akt II KK 292/23, wywiedzione zostały z okoliczności towarzyszących ich powołaniu na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego – i wyłącznie na tej kwestii skoncentrowano motywację rzeczzonego wniosku, w żaden sposób nie odwołując się do okoliczności związanych z dotychczasową działalnością zawodową tych sędziów.

Analizując tak zaprezentowaną argumentację wniosku o wyłączenie sędziego, przy jego ocenie należy uwzględnić aktualnie obowiązujące brzmienie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, znowelizowanej ustawą z dnia 9 czerwca 2022 r. (Dz.U. z 2022 r., poz. 1259), na mocy której do ustawy o Sądzie Najwyższym dodany został art. 29 § 4, stanowiący wprost o tym, że: *„Okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego Sądu Najwyższego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności”*. Jednocześnie, ustawodawca rzeczoną nowelizacją wprowadził tryb tzw. testu bezstronności, w którym – zgodnie z art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym – dopuszczalne jest badanie spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego (sędziego delegowanego) wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu, jeżeli w okolicznościach danej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy. Z żądaniem w tym przedmiocie może wystąpić strona lub uczestnik postępowania przed Sądem Najwyższym (art. 29 § 7 ww. ustawy).

Wymienione wyżej przepisy ustawy o Sądzie Najwyższym weszły w życie w dniu 15 lipca 2022 r. Przedmiot tych regulacji odnosi się do ochrony standardu bezstronności oraz niezawisłości sędziego przy wykonywaniu czynności orzeczniczych. Badanie tej kwestii, jak wynika z art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym, zostało ograniczone do dwóch kryteriów, tj. okoliczności

towarzyszących powołaniu sędziego oraz jego postępowania po powołaniu, przy czym – w myśl art. 29 § 4 tej ustawy – okoliczności towarzyszące powołaniu tego sędziego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z jego udziałem lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności. Z kolei w art. 41 § 1 k.p.k. – tj. przepisie, na który powołał się wnioskodawca – zawarto ogólną podstawę wyłączenia sędziego podejrzanego o stronnictwo (*iudex suspectus*), którą co do zasady może być każda okoliczność mogąca wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie. Zarówno zatem instytucja tzw. testu bezstronności w trybie ustawy o Sądzie Najwyższym, jak też mechanizm wyłączenia sędziego na podstawie art. 41 § 1 k.p.k., służą sądowej kontroli bezstronności sędziego, który ma brać udział w rozpoznawaniu konkretnej sprawy. Instytucje te różnią się natomiast zakresem przedmiotowym, który w przypadku pierwszej z nich jest węższy. Ustawa o Sądzie Najwyższym w sposób szczególny reguluje badanie kwestii bezstronności sędziego w kontekście okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego oraz jego postępowania po powołaniu, a zatem w tym zakresie w stosunku do art. 41 § 1 k.p.k. stanowi *lex specialis*, wyłączając tym samym możliwość badania określonych w niej przesłanek w ogólnej procedurze.

Nadto przewidziany tryb tzw. testu bezstronności ma szczególny charakter, albowiem wniosek o jego przeprowadzenie rozpoznawany jest przez skład pięciu sędziów, zaś na wydane przez sąd w takim składzie postanowienie przysługuje środek odwoławczy, który podlega rozpoznaniu przez skład siedmiu sędziów. Natomiast wniosek o wyłączenie w trybie art. 41 § 1 k.p.k. podlega rozpoznaniu - co do zasady - w składzie jednoosobowym i nie podlega zaskarżeniu. Oznacza to, że w trybie art. 41 § 1 k.p.k. niedopuszczalne jest badanie niezawisłości i bezstronności sędziego w odniesieniu do okoliczności towarzyszących jego powołaniu, albowiem - jak wskazano powyżej - przepis ten zawiera ogólną podstawę wyłączenia sędziego podejrzanego o stronnictwo. Przedmiotem rozpoznania w trybie art. 41 § 1 k.p.k. może być jedynie wniosek o wyłączenie sędziego oparty na innych - niż określone w art. 29 § 4 i 5 cyt. wyżej ustawy o Sądzie Najwyższym – przesłankach.

Należy też zaznaczyć, że przed rzeczoną nowelizacją przepisów ustawy o Sądzie Najwyższym, Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 4 marca 2020 r., sygn. P 22/19 (Dz.U. z 2020 r. poz. 413), stwierdził, że art. 41 § 1 w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani na podstawie art. 9a ustawy z 12.05.2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa, jest niezgodny z art. 179 w zw. z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji RP.

Skoro więc wniosek o wyłączenie SSN Marka Motuka i SSN Pawła Kołodziejskiego w trybie art. 41 § 1 k.p.k. został oparty wyłącznie na okoliczności odnoszącej się do ich powołania na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego z rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa w składzie ukształtowanym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw – to uznać należy, że wniosek ten jest niedopuszczalny z mocy ustawy.

Z akt sprawy wynika, iż obrońca skazanego nie skorzystał z przeprowadzenia testu bezstronności w trybie art. 29 § 4 ustawy o Sądzie Najwyższym, usiłując przeprowadzić stosowne badanie bezstronności sędziego Sądu Najwyższego w trybie art. 41 § 1 k.p.k. Zważywszy, iż żądanie badania bezstronności ogranicza się do okoliczności powołania sędziów na urząd, aktywność wnioskodawcy w niniejszej sprawie w kontekście wprowadzenia przez ustawodawcę szczególnego mechanizmu w tym zakresie oraz bezwzględnego charakteru przepisu art. 29 § 4 ustawy o Sądzie Najwyższym, należy ocenić za próbę obejścia przepisów ustawy o Sądzie Najwyższym, w tym zakazu, który nie dopuszcza możliwości podważenia orzeczenia wydanego z udziałem sędziego Sądu Najwyższego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności wyłącznie z powodu okoliczności towarzyszących powołaniu tego sędziego.

Reasumując, oczywistą konsekwencją takiego wnioskowania jest niedopuszczalność rozpoznania wniosku o przeprowadzenie tzw. testu

bezstronności w trybie art. 41 § 1 k.p.k. Rozpoznanie takiego wniosku w oparciu o art. 41 § 1 k.p.k. skutkowałoby bezzwzględną przesłanką odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. oraz stanowiłoby niedopuszczalne obejście instytucji tzw. testu bezstronności i rażące naruszenie przysługujących stronom uprawnień (możliwość zaskarżenia, złożenia pisemnego wyjaśnienia przez sędziego).

Z tych też powodów nie można podzielić zaprezentowanego we wniosku stanowiska, że merytoryczne rozpoznanie zawartego w tym piśmie żądania jest prawnie dopuszczalne w trybie ogólnym, tj. na podstawie art. 41 § 1 k.p.k.

Skoro przepisy postępowania nakazują pozostawić bez rozpoznania niedopuszczalny procesowo wniosek strony o wyłącznie sędziego na podstawie art. 41 § 1 k.p.k., a taka sytuacja ma miejsce w przypadku określonym w art. 41 § 2 k.p.k., gdy wniosek ten zostanie zgłoszony po rozpoczęciu przewodu sądowego – to również w przypadku stwierdzenia niedopuszczalności wniosku o wyłącznie sędziego z przyczyn podanych powyżej, należy postąpić podobnie.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy pozostawił wniosek bez rozpoznania.

[PGW]

[ms]